

LAITILAN KAUPUNGIN LAUSUNTO KUNTALAIN HALLITUKSEN ESIITYSLUONNOKSESTA

- Kunnan toiminnan käsite (6 §)
Olisi vielä arvioitava toisen momentin sanamuoto, toisin sanoen onko syytä eritellä kunnan ja kuntakonsernin toiminnan sekä kuntien yhteistoiminnan lisäksi muita kohtia erikseen. Luettelointi ei välttämättä ole tyhjentävä ja toisaalta muut luetellut asiat kohdat sisältyvät kunnan tehtävien toteuttamiseen muun lainsäädännön kautta.
- Kuntatalousohjelma (12 §)
Pykälän 5. momentissa luetellaan, mitkä tahot valmistelavat kuntatalousohjelman. Suomen Kuntaliitto tulisi määritellä yhdeksi valmistelutahoksi eikä niin, että se vain osallistuu kuntatalousohjelman valmisteluun.
- Kuntavaalien ja valtuuston toimikauden ... (15 §)
Valtuusto toimikauden alkamiseen jo kesäkuun alusta tulisi suhtautua kriittisesti. Kunnan hallinto perustuu jatkuvuuden periaatteelle ja kauden aikaistamiselle ei ole osoitettavissa käytännön hyötyä. Mm. talousarvion laadintamenettelyn näkökulmasta uusien toimielimien ja luottamushenkilöiden työn aloittaminen syksyllä suoraan talousarvion laadinnalla ilman riittävää perehtymistä kunnan toimintaympäristöön ja taloustilanteeseen, ei ole tarkoituksenmukaista. On epäloogista, että uusi valtuusto hyväksyisi vanhan valtuuston tilinpäätöksen, päättäisi vanhan valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisesta ja vastuukysymyksistä.
- Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet ... (5. luku)
Laajempi kuntalaisten osallistuminen on perusteltua, mutta tavoitteena olisi tuottaa mahdollisimman kokonaisvaltaista ja valistunutta kuntalaismielipidettä. Esim. kansalaisraatien merkitystä on syytä arvioida ja sitä, miten ne täydentäisivät/korvaisivat nykyisiä vaikuttamismahdollisuuksia (22 §).
Nuorisovaltuustosta on säädetty velvoittavasti (26 §). On tärkeää, että nuorison vaikutusmahdollisuuksia kunnan päätöksenteossa vahvistetaan mutta velvoittava säännös nuorisovaltuuston perustamiseksi on liian vahva, kun sille ei tarkoitettane osoittaa merkittävää päätösvaltaa. Kyseinen säädös on laadittu erittäin muotosidonnaiseksi ja sen vaikutuksia hallintoa lisäävästi ei ole arvioitavissa. Keinojen valinta tulisi jättää paikallistasolla harkittavaksi. Tärkeää on uudelleenarvioida, mikä toimintatapa parhaiten edesauttaa nuorten aktivointia ja vaikuttamismahdollisuuden parantamista.
- Kunnan toimielinorganisaation ja johtamisen ... (31, 34, 38 §)
Voidaan kysyä, kuuluuko laissa luetella esimerkinomaisesti erilaisia toimielinmalleja, muitakin kuin mainitut (valiokuntamalli, puheenjohtajamalli) olisi olemassa. Lainkohdan 2. momentissa on mainittu tilaaja-tuottajamalli, mikä ei ole edes toimielinorganisaatiomalli vaan palvelujen järjestämis- ja tuottamismalli. Erilaisia malleja syntyy ja kehittyy vuosien varrella; niitä ei tulisi sisällyttää lainsäädäntöön.
- Toimielimen jäsenten toimikausi ja valitseminen (33 §)
2. momentissa mainittu toimielinten jäsenten valinta valtuustossa kesäkuussa muutetaan nykyisen kuntalainsäädännön ajoitukseen.
- Kunnan johtaminen (38 §)

Kunnanhallituksen ja kunnanjohtajan (tai pormestarin) johtamisroolia tulisi selkeyttää. Se, voiko kollegiaalinen elin johtaa ja mitä tällöin johtamisella tarkoitetaan, olisi uudelleenarvioitava. Olisi tarpeellista arvioida kahden viranomaisen, kunnanhallituksen ja kunnanjohtajan tehtävät johtamisen osalta uudelleen. Olisiko perustellumpaa määritellä kunnanhallituksen tehtäväksi johtamisen sijasta ohjata ja valvoa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta? Kunnanjohtajan tehtävä ja velvollisuus sen sijaan on johtaa kunnanhallituksen alaisena kunnan hallintoa, taloudenhoitoa ja kunnan toimintaa (ei muuta toimintaa, kuten lainkohdassa). Kunnanjohtajan johtamiseen liittyy olennaisena myös valmistelun valvonta ennen päätöksentekoa.

Poliittisen johdon ja viranhaltijajohdon työnjako ja tehtävät on ilmaistu epäselvästi ja osin ristiriitaisesti lakiluonnoksen pykälä- ja perusteluteksteissä. Edellä mainittujen johtamistermien käytön lisäksi lakiluonnoksen 41 §:n mukaan kunnanhallituksen puheenjohtaja johtaa poliittista valmistelua ja lain perustelutekstissä on lisäksi todettu, että kunnanhallitus johtaa kunnan toimintaa käytännössä. Näin epäselviä ja osin päällekkäisiä määrittelyjä ei tule käyttää. Esimerkiksi "valmistelu"-termin käyttö kunnanhallituksen puheenjohtajan toimivaltakirjauksissa saattaa aiheuttaa sekaannuksia. Näin ollen vähintäänkin lain perustelutekstissä tulee selkeästi erottaa viranhaltijoille kuuluva kunnan operatiivinen johtaminen ja valmistelu luottamushenkilöille kuuluvasta poliittisesta päätöksenteosta.

- Kuntastrategia (39 §)
Kuntastrategian korostaminen aikaisempaan nähden on tärkeää. Olisi uudelleenarvioitava se, onko lainkohdassa todettu strategiassa huomioitava esimerkkiluettelo välttämätöntä. Luettelo saattaa kahlita strategian laatimista mekaanisesti kaavamaiseen malliin ja rajoittaa strategiatyötä kaavamaisuuteen laaja-alaisemman kehittämis- ja skenaariotyön kustannuksella.
- Kunnanhallituksen puheenjohtaja (41 §)
Edelliseen asiakohtaan viitaten tulisi kunnanhallituksen puheenjohtajan poliittinen valmistelu –terminologia uudelleenarvioida. Sillä tarkoitettaneen päätösten etukäteisarviointia poliittisten ryhmien suuntaan ja kanssa; poliittinen valmistelu -ilmaisua ei valmisteluvelvollisuuteen liittyvän viranhaltijavalmistelun ja –esittelyn ohella tulisi käyttää.
- Omistajaohjaus ja kuntakonsernin johtaminen (6, 47-49 §)
Konserniohjeissa annettavista tarpeellisista määräyksistä (48 §) olisi 4. momentin määräysluetteloa arvioitava ainakin 3-kohdan osalta koskien kunnan luottamushenkilöiden tietojensaantioikeutta. Sen tulee olla linjassa mm. tytäryhteisöä ensisijaisesti ohjaavan osakeyhtiölain kanssa.
- Luottamushenkilöiden vaalikelpoisuuteen ehdotetut muutokset erityisesti kunnanhallituksen osalta (74 § 1 ja 4 mom.)
Lainkohdasta poiketen kunnan henkilöstön vaalikelpoisuutta kunnanhallitukseen olisi arvioitava uudelleen. Kunnan henkilöstön kuulemis- ja vaikuttamismahdollisuuksia voidaan muutoinkin entisestä parantaa, mutta päätöksentekijänä henkilöstö kunnan taloudesta ja hallinnosta vastaavassa toimielimessä on monitahoinen eikä käytännössä selkeä. Joka tapauksessa henkilöstön määrä kunnanhallituksessa tulisi rajata.
- Alijäämän kattamisvelvollisuus määrääjässä ja ... (111 §)

Alijäämien kattamisvelvoitteen ulottaminen kuntayhtymiin on ongelmallista erityisesti suunniteltuja laajoja sote-alueita ajatellen. Yksittäisten kuntien mahdollisuudet toiminnan ja talouden ohjaamiseen ovat olemattomat, mutta kuitenkin taloudellinen vastuu velvoitteena kattaa alijäämät jäisi kunnille. Kuntayhtymien alijäämien kattamissäännöksiin olisi syytä lisätä menettely, jossa kuntayhtymä velvoitetaan toisen alijäämäisen tilinpäätöksen jälkeen valmistelemaan osakaskuntien johdolla alijäämien kattamisen edellyttämät toimenpiteet.

- Tarkastuslautakunnan ja tilintarkastajan tietojensaantioikeus (125 §)
Tulisi uudelleenarvioida, voiko tarkastuslautakunnan oikeutena olla salassapitoa koskevien säännösten estämättä tiedonsaantioikeus salassa pidettäviksi tarkoitettuista, henkilöön menevistä ja usein arkaluontoisista asioista ja asiakirjoista. Tarkastuslautakunnan tehtävä ja tehtävät 122 §:n mukaan eivät merkitse mainitunlaisten asioiden käsittelyä toiminnassaan.
- Voimaantulo ja siirtymäsäännökset (17. luku)
Lain voimaantulo kokonaisuudessaan olisi järkevää siirtää vuoden 2017 alkuun. Tällöin kuntalaki pystytään synkronoimaan yhteen erityisesti sote- ja myös valtion-osuuslainsäädännön kanssa. Näin siksi, että kuntalakiluonnos on valmisteltu pitkälle tietämättä sote-lainsäädännön sisältöä. Uusi sote-järjestelmä tulee kuitenkin voimakkaasti vaikuttamaan kuntien rooliin ja tehtäviin.

Muilta osin ei lausuttavaa.